

Daniel Enkaoua, món endins, mur enllà

La muntanya humana

per Bernat Puigdollers

El 2 d'octubre passat finalitzava la mostra «Muntanya humana» de Daniel Enkaoua, una exposició que incidia directament en l'estranya i fascinant història d'amor entre aquest artista i la muntanya de Montserrat. Com diu Àlex Susanna, comissari de la mostra, aquesta exposició ha estat «el seu particular agraïment al nostre país i a la muntanya de Montserrat, horitzó explícit o latent de molts dels seus dies». Tanmateix, la muntanya arriba a la seva obra i a la seva vida gairebé per atzar. Daniel Enkaoua, nascut a França l'any 1962, vivia a Jerusalem des de 1984. Després de més de vint anys de romandre a Israel decideix establir-se a Barcelona, on ha instal·lat casa i taller i on treballa des de 2004.

Arribà a Catalunya sense saber gran cosa del territori i la seva cultura. A poc a poc anà coneixent el país amb les seves eines de treball: pinzells i teles. Pels volts de l'any 2006, durant un trajecte en tren, es va trobar, com si es tractés d'una aparició, amb la muntanya de Montserrat. Va quedar fascinat.

Es correspon amb aquestes dates un petit apunt pintat a l'oli on es pot veure el massís montserratí. A partir d'aquell moment, la presència de Montserrat dominarà tota la seva obra. I parlo de presència perquè la muntanya apareix d'una manera explícita en molt poques ocasions. Daniel Enkaoua no pinta la muntanya; l'ha interioritzada i aflora en les seves teles. No hi ha fronteres entre la figura, el bodegó i el paisatge. Totes les seves obres tenen presència de figura, la composició mesurada d'un bodegó i la profunditat del paisatge. Les línies divisòries entre cada un d'aquest gèneres són difuses com les seves pinzellades damunt les teles. Enkaoua pinta una carabassa i la carabassa pren el volum d'un cim. Les figures se superposen

com les agulles de la muntanya, íntimament abraçades, amb posat monolític, però amb aures de misteri. Assimila i digereix tot allò que veu i viu; els paisatges desèrtics, les muntanyes, les llums, els colors, els interioritza i, en la intimitat del seu estudi, els exterioritza de nou per fer-ne pintura.

Arran d'aquesta exposició vaig tenir l'oportunitat de conversar llargament amb l'artista. Em va rebre en un pis gran i lluminós de l'eixample de Barcelona, meitat estudi meitat habitatge. Jo no sabia res de la seva obra; només la coneixia a través de fotografies. De la mateixa manera que ell havia conegut Montserrat, sense idees preconcebudes, jo m'endinsava en la seva obra deixant-me endur per la intuïció i els ànims de descoberta.

Una gran sala, terres hidràulics i finestrals d'una gran galeria típicament barcelonina amb vistes al pati d'illa. Les parets blanques i unes grans teles a mig pintar descansaven damunt els cavallets. M'explica que el primer quadre que va pintar en arribar a Barcelona, tot just acabat d'instal·lar al seu nou estudi, va ser el mur d'aquella habitació. Només el mur. Necessitava conèixer l'espai. Mentre parlàvem, m'anava detallant, assenyalant-los amb el dit, els colors que hi veia. On jo només hi sabia veure un mur completament blanc i anodí ell hi veia els verds de l'arbre del pati, el blau, o el vermell del vestit d'algun dels models dels seus quadres. Aquell quadre gairebé abstracte era fonamental per a familiaritzar-se amb l'espai que apareix sense ser vist en totes les seves obres; era el teló de fons del seu imaginari artístic quotidià que dona sentit a la seva obra. I és que Daniel Enkaoua no pinta l'espai, sinó la incidència de la presència en aquest espai. En situar un element davant el mur, tot l'entorn canvia. Canvien

*Mi cuerpo es ese árbol,
una montaña y el río.*

*Nadie, nadie lo sabe,
Sólo yo, que lo olvido.*

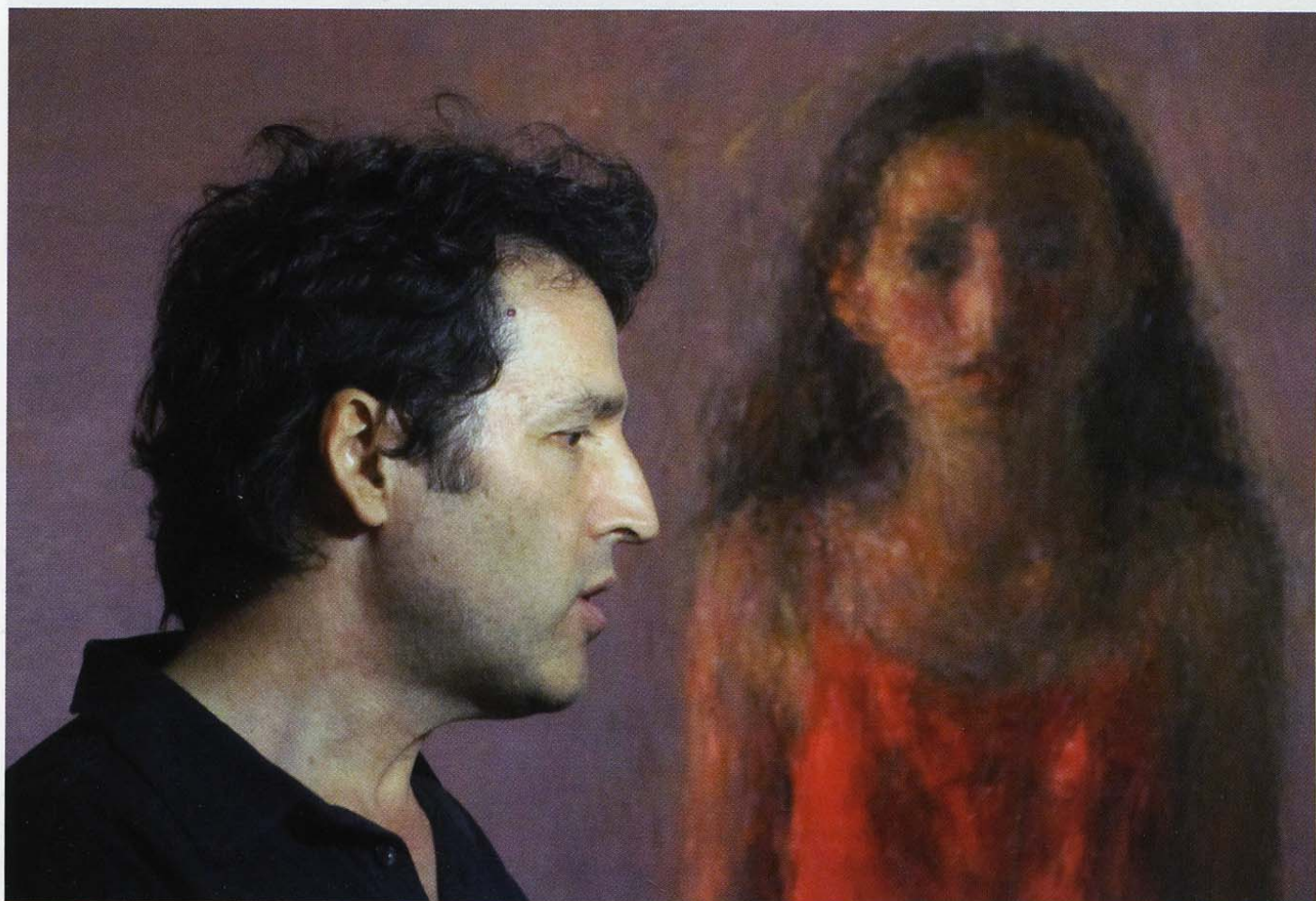
José Corredor-Matheos

Des del 2004, aquest francès de naixement que des dels vint-i-dos anys vivia a Jerusalem viu a Barcelona, on té casa i taller. Aquí el veiem pintant en una foto del 2012.

Inauguració de l'exposició «Muntanya Humana», de Daniel Enkaoua, que incidia en l'estranya i fascinant història d'amor entre l'artista i la muntanya de Montserrat. (Foto: Raül Maigí / Museu de Montserrat)

reconstruït. En aquest moment de la seva vida, el seu interès després d'observar detingudament els ulls dels

ha estat el seu particular agraïment al nostre país i a la pintura.

Daniel Enkaoua, *Aure assise sur le fauteuil marron*, 2014-2015. (Fotos de les pintures: Daniel Enkaoua)

Daniel Enkaoua, *Liel en pyjama à rayures oranges*, 2014-2015, oli damunt tela.

Daniel Enkaoua, *Natan et Sarah en rouge*, 2012-2015.

Daniel Enkaoua, *Liel et Sarah*. →

les llums, les ombres, els colors. També l'hora del dia i la posició del sol donen caràcters distintes a la cambra.

Però, més enllà de tot això, visible per a ell, però invisible per a mi, Enkaoua és sensible al seu passat. La seva pintura, com ell, és una pintura sedimentària, que recull les seves vivències, els seus paisatges. En arribar a Catalunya duia encara dins la retina el caràcter del paisatge d'Israel. Les grans extensions desèrtiques es traslladaven als paisatges del Penedès i l'Anoia. Així ho testimonien els primers quadres de temàtica catalana que va pintar: grans planures, amb perspectives àmplies. No hi ha distincions entre ell i la pintura, entre la pintura i el seu món.

Aquest món de Daniel Enkaoua és tan reduït com infinit. Necessita poc més que uns quants metres quadrats del seu estudi, la tranquil·litat proporcionada per l'interior d'illa d'un pis de l'Eixample, pintures, teles i poca cosa més. També els seus models són pocs, però escollits.

El centre de les seves obres acostuma a ser la seva família. El seu entorn més íntim. La seva dona i els seus fills. Unes temàtiques tan particulars que esdevenen universals. Figures esveltes formant composicions sòbries i punyents d'una estranya intimitat inquietant. Una aura de misteri que domina totes les teles. Els rostres perfectament dibuixats es dispersen en pinzellades nervioses que ho concreten tot. Uns cossos fràgils, uns rostres fràgils i una mirada densa carregada de contingut, escrutant-nos, interrogant-nos en un entorn també fràgil, solitari i aparentment buit. Daniel Enkaoua pinta la plenitud del buit, la presència de l'aire, l'essència del món. A través de la seva pintura, en comunió amb la natura, procura connectar amb el transcendent.

Una altra de les preocupacions del pintor són les relacions humanes, les relacions amb el món, entre els homes i amb el propi jo. Pintant es qüestiona la pròpia existència. A l'exposició hi podíem veure un autoretrat de rostre indefinit, però perfectament reconoscible, preguntant-se per allò que hi ha dins seu, allò que hi percep i no sap reconèixer. Un rostre sorprès de veure's a ell mateix després d'observar detingudament els ulls del mirall.

Daniel Enkaoua ha escollit la pintura, un gènere que alguns consideren mort, i unes temàtiques aparentment clàssiques o, si més no, de llarga tradició que ha sabut posar al dia. La seva pintura, profunda i de qualitat, demostra una vegada més el bon estat de salut del gènere. És una obra que demana temps. Temps per a pintar-la i temps per a observar-la. La seva és pintura autèntica i sincera. Allunyat de modes i tendències, interpreta i reinterpreta les mateixes temàtiques una vegada i una altra sense esgotar-les. Cada obra pren un caràcter nou tot i tenir el mateix model o els mateixos elements. No pretén representar la realitat aparent, sinó la realitat oculta rere l'aparença. Quan s'enfronta amb una obra, les figures, els objectes, els rostres i el fons emergeixen de la tela progressivament i alhora. Sense esbossos, sense dibuix. Les pinzellades van d'un extrem a l'altre de la tela sense fronteres ni límits. Segurament per això sent la necessitat de trencar les fronteres dels gèneres. De la mateixa manera que nosaltres ens fonem amb el món, les figures i els objectes que pinta es fonen amb el blanc de la tela, amb el fons blanc del mur. Aquest mur blanc que és el món en el qual, sense haver-hi absolutament res, s'hi dibuixa absolutament tot. També nosaltres sabrem veure-hi més enllà del mur?